

## O b s a h

Úvodem. Překladatelství jako teorie a překládání jako praktická činnost.	
Místo teorie překladu mezi vědami .....	3
I. kapitola: Interakce, komunikace .....	6
1.1.1. Interakce .....	6
1.1.2. Sociální interakce .....	6
1.2. Komunikace, informace, vzájemné porozumění .....	6
1.2.1. Komunikace .....	6
1.2.2. Komunikace - informace .....	6
1.2.3. Komunikace a pouhá sémiologická manifestace .....	6
1.2.4. Implicitní komunikace .....	6
1.2.5. Prvky komunikační aktivity .....	6
1.2.6. Postulát vzájemného porozumění .....	7
1.2.7. Překlad a tlumočení /mediace/ jako nepřímá komunikace .....	7
II. kapitola: Je překlad možný? .....	9
2.1. Filozofické problémy překladu .....	9
2.1.1. Otázka motivovanosti jazykového znaku .....	9
2.1.2. Znakový systém a "duch národa" .....	9
2.1.2.1. V. Brøndal /"abstraktnost francouzštiny"/ .....	9
2.1.2.2. Vossler, Lerch /"logický charakter francouzštiny"/? .....	9
2.1.2.3. M. Müller, N. Marr /jazyk a typ civilizace/ .....	9
2.1.2.4. Uklouznutí Meilletovo .....	9
2.1.3. Novohumboldtovci .....	9
2.1.3.1. Jost Trier .....	10
2.1.3.2. B. L. Whorf .....	10
2.1.3.3. E. Sapir .....	10
2.1.3.4. Weisgerber, Porzig, a další .....	10
2.1.3.5. "Sémantická filozofie" .....	10
2.2. O překážkách překladu .....	11
III. kapitola: Jazyk jako nástroj komunikace, text, jazykový znak .....	12
3.1.1. Jazyk .....	12
3.1.2. Promlouvání a text .....	12
3.2. Jazykový znak a jeho fungování .....	12
3.2.1. Denotace jako vztah mezi denotantem a denotátem .....	12
3.2.2. Externí systémový vztah .....	13
3.2.3. Označení /designace/. Designant a designát jako koreláty designace .....	14
3.2.4. Subsémiony a jednotky distinktivní .....	14
3.2.5. Ontologický referent není designát .....	14
3.2.6. Smysl - "sens" .....	15
3.2.7. Asymetrické a synergetické fungování jazykového znaku .....	15
3.3.1. Sémiotika - sémantika .....	16
3.3.2. Komponenciální analýza .....	16
3.3.2.1. Sémy, noémy .....	16
3.3.2.2. Sémoglyfy .....	18
3.3.3. Sémasiologie - onomasiologie .....	19
3.3.4. O konotaci a kodesignaci .....	20
3.4. Roviny a plány jazykového systému .....	20

IV. kapitola. Technické problémy překladu. Mechanika elementárních překladatelských postupů .....	22
4.1. Tzv. "doslovný překlad" a výpůjčka .....	22
4.1.1. Doslovný překlad a jeho meze .....	22
4.1.2. Jednotka překladu .....	22
4.1.3. Výpůjčka .....	23
4.1.3.1. Vocabula cognata .....	23
4.1.3.2. Fonologické a pravopisné změny denotantu výpůjčky .....	24
4.1.3.3.1. Morfologické rozdíly u výpůjček a internacionalismů .....	24
4.1.3.3.2.1. Obsahová specifikace výpůjčky a její odlišná kombinabilita .....	26
4.1.3.3.2.2. Konotace u výpůjček .....	27
4.1.3.3.2.3. K literatuře o výpůjčkách .....	27
4.1.3.4. Lexikální mezera v jazyce .....	28
4.1.4. Kalk .....	28
4.1.5. "Transpozice" jako "nepřímý" překlad .....	28
4.1.5.1. Rozdíly v sémickém využití slov .....	29
/slovesné struktury 29 - 30, jmenné struktury 30 - 31, vlastní jména 32 - 33, sémilogická motivovanost derivátů 33, sémilogická transpozice personifikační 33, k odlišné kombinabilitě 33/	
4.1.5.2. Redundance a ekonomie .....	33
4.1.5.2.1. Koncentrace a diluce, kondensace a amplifikace .....	33
4.1.5.2.2. O komplexních sémionech .....	33
4.1.5.2.3. Implikace a explicitace .....	34
4.1.5.3. Supercharakterizace .....	34
4.1.5.4. Překlad definicí .....	35
4.1.5.5. Chassé croisé .....	35
4.1.5.6. Pojem modulace a "ekvivalence" .....	35
4.1.5.7. Adaptace .....	36
4.2. Technické překladatelské postupy podle jazykových rovin .....	37
4.2.1. Jednotky distinktivní a jejich expresivní hodnota .....	37
4.2.1.1. Slova zvukomalebná .....	37
4.2.1.2. Paronomázie .....	37
4.2.1.2.1. Obecně o paronomázii .....	37
4.2.1.2.2. Expresivní funkce hlásek v "Písni podzimní" .....	38
4.2.1.2.3. Metrická a grafická ikona .....	41
4.3. Gramatické transpozice podle slovních druhů .....	43
4.3.1. Substantivum jako translát nebo transferendum .....	43
4.3.1.1. Jmenný rod .....	43
/44 - 45: pomnožná substantiva; kompozita; verbonominální sousloví; deminutiva .../	
4.3.2. Transpozice adjektiva .....	45
4.3.3. Transpozice adverbia .....	47
/adverbia odvozená, neodvozená 48, komplexní adverbialní sémiony 48, české adverbium proti předložkovému sousloví ve fr. 48, proti českému adverbium slovesný opis ve fr. 48 - 49 .../	
4.3.4. Předložka .....	49
4.3.4.1. Transpozice fr. předložka - č. adverbium .....	49
4.3.4.2. Nulová předložka ve fr. - předložka v č. .....	49
4.3.4.2.1. Přímá rekece fr. - předložková rekece č. .....	49
4.3.4.2.2. Francouzské bezpředložkové syntagma v apozici .....	49



4.3.4.3. Předložkové sousloví .....	50
4.3.4.3.1. Předložková sousloví lexikalizovaná .....	50
4.3.4.3.2. "Etoffement" .....	50
4.3.4.3.3. Prostředky amplifikace předložky .....	50
4.3.4.4. Kombinace předložek ve francouzštině .....	51
4.3.4.5. Francouzská předložka a pád českého substantiva .....	52
4.3.4.6. Další užití předložek - onomaziologická sonda .....	52
4.3.4.6.1. Soulad významů předložek .....	52
4.3.4.6.2. Ukázka nesouladu: česká předložka <u>na</u> .....	52
4.3.4.7. Prázdná předložka /preposition vide/ .....	54
4.3.4.7.1. Předložka uvádějící apozici .....	54
4.3.4.7.2. Předložka v neshodném přívlasktu /udání ceny/ .....	54
4.3.4.7.3. Předložka ve vzorci S + <u>de</u> + S .....	54
4.3.4.7.4. Předložka před infinitivním předmětem .....	54
4.3.4.7.5. Předložka před infinitivem ve funkci podmětu .....	55
4.3.4.8. Předložka kodesignující místní vztah /statický, kinetický nebo směr/ .....	55
4.3.5. Ekvivalenty spojek, partikulí, interjekcí .....	56
4.3.5.1. Ekvivalenty spojek .....	56
4.3.5.2. Partikule .....	57
4.3.5.3. Interjekce .....	57
4.3.6. Prezentativ .....	57
4.3.7. Číslovka, jednotka míry, váhy .....	58
4.3.8. Substituty .....	58
4.3.8.1. Osobní zájmena spojitá ve fr. ....	58
4.3.8.2. České zájmeno ve funkci zvolací .....	59
4.3.8.3. České slovo <u>to</u> .....	59
4.3.8.4. Ukazovací zájmeno v anaforické pozici .....	59
4.3.8.5. Substituty v různé slovnědruhově platnosti .....	59
4.3.8.6. Náměstky slovesné .....	59
4.3.8.7. Francouzská zájmenná příslovce .....	59
4.3.9. Posesivní předeterminant ve francouzštině .....	60
4.3.9.1. Konkrétnější užití zvrtného posesiva ve fr. ....	60
4.3.9.2. Posesivum při vyjadřování příbuzenského vztahu .....	60
4.3.9.3. Transpozice fr. posesivního předeterminantu a pádového tvaru českého zájmena osobního .....	61
4.3.9.4. Posesivní předeterminant a konsuetivní povaha děje .....	61
4.3.9.5. Posesivní předeterminant v oslovení .....	62
4.3.9.5.1. Před interpellativy <u>père</u> apod. ....	62
4.3.9.5.2. Oslovení v armádě .....	62
4.3.9.6. posesivní předeterminant a aktuální projev obvyklého děje .....	63
V. kapitola. Transpozice v oblasti slovesa .....	65
5.1. Slovesa s širokou kombinabilitou .....	65
/ <u>mettre</u> 65, <u>prendre</u> 66 - 67, <u>avoir</u> 67, <u>être</u> 67 - 68, <u>faire</u> , <u>se faire</u> 68, <u>donner</u> 68 - 69, <u>tomber</u> 69 - 70, <u>passer</u> 71/	
5.2. Sloveso a jeho kategorie .....	71
5.2.1. Povinné spojitě zájmeno u finitivních tvarů kromě imperativu .....	72
5.2.2. Morfologické "časy" / <u>tiroirs</u> / .....	72
5.2.3. Modus a modalita .....	74
5.2.4. Vid děje a povaha děje .....	75
/vid děje 75, povaha děje = ordre de procès 77, durativní 77, perfektní = resulta-	

tivní 77, fázovost 77, ingrese = počínavost 77, terminativnost 78, kontinua-  
tivnost 78, distributivnost 78, iterace limitovaná a nelimitovaná 78, frekventativ-  
ní 79, "fréquentatif-momentané" 80, perfektivnost a perfektum 81; vid a slovesné  
časy v interakci s významem slovesa 82, incidenční schéma 86, česká  
slovesa šel jsem, viděl jsem 89, modální paradigmatata a vid 90; slovesa nekonklu-  
zivní a konkluzivní 91 - 93, konkluzivnost a francouzské préfixy 93; slovesné  
námětky a povaha děje 94/

5.2.5. Úloha slovesných sémionů verbonominálních a verboadverbiálních při vyjadřo- vání povahy a vidu děje .....	94
/různé formémy verbonominálních sémionů .....	95
/verbonominální útvary významu pasivního .....	97
/verboadverbiální sémiony .....	98
/verbonominální jednotky atributivní .....	99
5.2.6. Prémorfologické slovesné opisy .....	101
/prémorfologické opisy vyjadřující "čas" 101 -102, vyjadřující neasertorickou modalitu 102, vyjadřující vid nebo povahu děje 102 - 103, vyjadřující slovesný rod 103 - 104, opisy faktitivní a permissivní 105 - 106/	
5.2.7. Vid a syntaktická schémata .....	107
5.2.8. Tabulka vidových korespondencí .....	109
6. Syntaktické transpozice .....	110
/Všeobecně 110 - 112, stupnice predikační sevřenosti a její možné transpozice 113 - 115	
7. Zvláštní problémy .....	116
7.1. Subkódy jazyka a překlad .....	116
7.2. Je francouzština jazyk abstraktní? .....	116
7.3. Funkční komunikativní perspektiva a překlad .....	120
7.4. Překladačské problémy slovních hříček .....	121
7.4.1. Hříčky mohou být slovní nebo výpovědní .....	121
7.4.2. R. Queneau .....	122
7.4.3. Překlad přísloví a citátů .....	122
7.4.4. Jazykové zdroje humoru a problémy překladu .....	122
7.4.5. Překlad veršované poesie .....	123
7.5.1. Poznámka k tlumočení .....	124
7.5.2. Zvláštní případy tlumočení .....	125
7.5.3. "Strojový" překlad .....	125
7.6. Překlad a zákonodárství .....	126
Résumé .....	127
Selektivní bibliografie .....	130
Obsah .....	138